

NORGES HØYESTERETT

Den 3. januar 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-00009-A, (sak nr. 2006/1585), straffesak, anke,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Petter Mandt)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stang Lund**: Saken gjelder utmåling av straff for bruk av et forfalsket irakisk pass, jf. straffeloven § 182.
- (2) Oslo statsadvokatembeter satte 15. juni 2005 A under tiltale for overtredelse av straffeloven § 182 første ledd annet straffalternativ. Grunnlaget var følgende:

”Torsdag 27. november 2003, i ...gata 33 i Oslo, leverte han et forfalsket irakisk pass til Asgeir Osnes ved Utlendingsseksjonen, Oslo politidistrikt, i den hensikt å få stemplet bosettingstillatelse i passet.”
- (3) Oslo tingrett avsa 5. desember 2005 dom, som for straffekravet hadde slik domsslutning:

”A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 182 første ledd annet straffalternativ til fengsel i 45 – førtifem – dager, hvorav 30 – tretti – dager gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven §§ 52-54.”
- (4) A anket bevisvurderingen under skyldspørsmålet og straffutmålingen til Borgarting lagmannsrett, som 12. september 2006 avsa dom som for straffekravet hadde slik domsslutning:

”A, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 182 første ledd, annet straffalternativ, til fengsel i 45 – førtifem – dager. Fullbyrdelsen av 30 – tretti – dager utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.”

- (5) A har anket straffutmålingen til Høyesterett.
- (6) Forberedende dommer underrettet 9. november 2006 Riksadvokatembetet med kopi til forsvareren om at Høyesteretts kjæremålsutvalg har forutsatt at saken også ville belyse lovanvendelsen knyttet til straffeloven § 182 første og annet ledd.
- (7) Jeg er kommet til at anken fører fram.
- (8) Domfelte er en her i landet tidligere ustraffet 30 år gammel mann fra Irak. Han fikk i 2000 opphold i Norge på humanitært grunnlag og 28. april 2003 bosettingstillatelse. I mai 2003 henvendte han seg til Oslo politidistrikt og søkte om utlendingspass. Utlendingsdirektoratet avsto søknaden 19. februar 2004.
- (9) Domfelte er kjent skyldig i overtredelse av straffeloven § 182 første ledd annet straffalternativ. Lagmannsretten la til grunn at domfelte 27. november 2003 leverte et irakisk pass til Oslo politidistrikts utlendingsseksjon og ba om å få stemplet bosettingstillatelsen i passet. Han opplyste at han ville reise til Iran, hvor hans mor oppholdt seg, da moren var så syk at hun ikke ville leve lenge.
- (10) For lagmannsretten anførte domfelte at passet var ekte. Dersom det skulle være falsk, har han for sin del trodd at det var ekte. Etter å ha gjennomgått og drøftet en teknisk analyse av passet og sammenholdt dette med domfeltes forklaring, uttalte lagmannsretten:

”Lagmannsretten finner det bevist utenfor rimelig tvil at det originale passformularet er endret og at sidene med persondata, foto, fingeravtrykk og passutstedelsesdata er satt inn av andre enn kompetent irakisk myndighet. Uavhengig av om passet gir riktig uttrykk for tiltaltes identitet og statsborgerskap, er passet da falsk.

Å presentere et falsk pass for politiet for å få det stemplet med bosettingstillatelse, rammes av det objektive gjerningsinnhold i straffeloven § 182 første ledd, annet straffalternativ. Hensikten var å forlede norske myndigheter til å stemple passet, noe de ikke skal gjøre hvis det ikke er ekte. At den bakenforliggende hensikt, å foreta en legitim utenlandsreise, ikke var urettmessig, hindrer ikke rettsstriden, jf. Andenæs og Bratholm: Spesiell strafferett, 3. utgave s. 292.

Lagmannsretten finner det bevist at tiltalte var klar over at passet var forfalsket. Retten har i første rekke lagt vekt på at han ikke har noen troverdig forklaring på hvordan han fikk tak i passet.”

- (11) Forsvareren for Høyesterett har reist spørsmål om domfellelsen etter straffeloven § 182 første ledd annet straffalternativ kan være riktig. Domfelte søkte i mai 2003 om utlendingspass, noe han har krav på etter utlendingsforskriften § 69. Uansett har han krav på reisebevis etter § 65. Selv om norske myndigheter har vært i tvil om hans identitet, jf. § 65 annet ledd bokstav e, kan utlendingspass eller reisebevis utstedes med kortere gyldighetstid enn to år eller for enkeltreiser, jf. § 70 femte ledd og § 66 femte ledd. Benyttelsen av det forfalskede pass har skjedd i den hensikt å skaffe bevis for et berettiget krav.
- (12) Straffeloven § 182 lyder:

”Den, der i retsstridig Hensigt benytter som ægte eller uforfalsket et eftergjort eller forfalsket Dokument eller som medvirker hertil, straffes med bøter eller med Fængsel indtil 2 Aar, men indtil 4 Aar, naar der handles om et indenlandsk eller udenlandsk offentlig Dokument.

Har Benyttelsen fundet Sted i Hensigt at skaffe Bevis for et berettiget eller at beskytte mod et uberettiget Krav, anvendes Bøder eller Fængsel indtil 1 Aar.”

- (13) Jeg bemerker at domfellelse etter første ledd krever at tiltalte må være klar over eller anse som mest sannsynlig at passet var forfalsket, og at det ble benyttet som ekte eller uforfalsket. I tillegg til forsett kreves at det forfalskede pass brukes i ”rettsstridig Hensigt”. Det kreves ikke at hensikten er å oppnå noe uberettiget. Avgjørende er ønsket om å oppnå et rettslig relevant resultat, jf. Andenæs og Bratholm: Spesiell strafferett 3. utgave side 292.
- (14) Annet ledd gjelder de tilfellene hvor gjerningspersonen tar sikte på å underbygge et berettiget eller å beskytte mot et uberettiget krav. Betydningen av at man skal kunne stole på at dokumentet er ekte har imidlertid medført at også disse forhold rammes, men straffen begrenses til bøter eller fengsel inntil ett år.
- (15) Lagmannsretten fant at domfeltes hensikt var å forlede Oslo politidistrikts utlendingsseksjon til i strid med utlendingsforskriften § 46 femte ledd å stemple passet selv om han var klar over at dette var forfalsket. Ved dette ville han omgått samme bestemmelses tredje punktum om anmerkning av bosettingstillatelsen på særskilt dokument, hvor det skulle ha framgått at han ikke hadde gyldig reisedokument. Selv om han etter forskriften § 69 eller § 65 skulle ha en berettiget forventning om å få utlendingspass eller reisebevis, ville han ved denne ulovlige framgangsmåte ha oppnådd et rettslig relevant resultat. Lagmannsrettens avgjørelse bygger således på riktig forståelse og anvendelse av § 182 første ledd.
- (16) Jeg går så over til utmåling av straffen.
- (17) Sterke allmennpreventive hensyn tilsier at det normalt reageres med en kortere ubetinget fengselsstraff ved misbruk av forfalskede reisedokumenter som eksempelvis pass, jf. Rt. 2006 side 1121 avsnitt 13. Slike forgåelser inneholder elementer som har stor likhet med dokumentfalsk og falsk forklaring. Bruk av falske pass, misbruk av pass og pass på avveie er et økende problem. Det er en stadig mer ressurskrevende oppgave for myndighetene å forhindre dette.
- (18) Ved den konkrete utmåling av straffen legger jeg, som lagmannsretten, til grunn at domfelte benyttet det falske pass overfor Oslo politidistrikts utlendingsseksjon med sikte på å få stemplet passet for å besøke sin alvorlig syke mor i Iran. I tillegg kommer at det er gått tre år siden det straffbare forhold ble begått uten at dette i særlig grad kan bebreides domfelte. Også uvissheten ved å vente i lengre tid på svaret på søknaden om utlendingspass må få en viss betydning.
- (19) Jeg finner etter dette at straffen bør settes til betinget fengsel i 21 dager og i tillegg en ubetinget bot på 4 000 kroner med subsidiært fengsel i 5 dager, jf. straffeloven § 52 nr. 3.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 21 – tjueen – dager og en bot på 4 000 – firetusen – kroner, subsidiært fengsel i 5 – fem – dager.

Fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år.

(21)	Dommer Matningsdal:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(22)	Dommer Bruzelius:	Likeså.
(23)	Dommer Rieber-Mohn:	Likeså.
(24)	Dommer Gjølstad:	Likeså.
(25)	Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne	

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 21 – tjueen – dager og en bot på 4 000 – firetusen – kroner, subsidiært fengsel i 5 – fem – dager.

Fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes etter reglene i straffeloven §§ 52–54 med en prøvetid på 2 – to – år.

Riktig utskrift bekreftes: